

Protocol voor de monitoring van het Europese vliegend hert

Transect

Selecteer een plaats waar de **kever gemakkelijk kan waargenomen worden** en waar je minstens een pad of weg hebt dat je gemakkelijk kan volgen. Het transect moet **500m lang** zijn. Kies ook best een start punt dat je elk jaar gemakkelijk kan terugvinden. De **richting** waarin het transect wordt afgelopen dient **constant** gehouden te worden elke keer het transect gelopen wordt. Bij voorkeur loop je het transect min of meer oostwaarts zodat de zon achter je onder gaat. Bepaal de lengte- en breedtegraad van het middelpunt van het transect. Deze coördinaten kan je vinden op Google maps (www.gps-coordinates.net/).

Periode

Het transect wordt **wekelijks** gelopen, wanneer de weercondities geschikt zijn, tijdens een periode van acht weken in **juni en juli**. Vliegende herten zijn zelden actief beneden 12°C en worden volledig actief vanaf 18°C. Daarom worden transect wandelingen **bij voorkeur** georganiseerd op warme (>12°C) avonden met **weinig of geen regen en geen sterke wind**. Wanneer de temperatuur niet boven de 12°C stijgt gedurende één of meerdere weken, dan is er geen noodzaak om het transect af te gaan. Wanneer je op vakantie gaat of als er andere redenen zijn waardoor je het transect niet kan lopen gedurende een bepaalde periode, is het aangewezen om een vervanger te zoeken. Het transect zou **minstens zes keer per jaar** gemonitord moeten worden. Extra transect wandelingen kunnen uitgevoerd worden vooral rond de korte activiteitspiek. Deze piek periode kan variëren tussen locaties en jaren maar is meestal op het einde van juni of het begin van juli en wordt gekenmerkt door zwoele warme avonden.

Een transect wandeling

Het transect is 500m lang en moet afgegaan worden van start tot einde met een **trage constant snelheid zodat het 30 minuten duurt** om het af te werken. Het kan handig zijn om een oefen sessie te organiseren met referentiepunten (83,3m per 5 minuten) om je snelheid af te stemmen. De transect wandeling dient **15 minuten voor zonsondergang te starten** (het tijdstip van zonsondergang voor een nabije stad kan berekend worden via www.timeanddate.com/sun/). Het transect wordt afgegaan door slechts **één waarnemer** die de observaties doet en ze noteert.

Noteer het volgende vooraleer het transect te starten:

- Transect naam
- Datum van de transect wandeling
- Naam van de waarnemer
- Tijdstip van zonsondergang
- Start tijdstip
- Wind snelheid (Beaufort schaal): 0 = geen wind (0 Beaufort), 1 = wind voelbaar in het gezicht, rook, bladeren en vlaggen bewegen (1-2 Beaufort), 2 = papier en stof waait op, kleine taken bewegen, vlaggen en kleding wappert (3-4 Beaufort) 3 = bomen ruisen, kleine bomen en grote takken bewegen, vuilnisbakken waaien om (5-6 Beaufort) en 4 = hele bomen bewegen, vlaggen staan strak, het is lastig tegen de wind in te lopen of te fietsen (7 of meer Beaufort)
- Initiële temperatuur
- Initiële relatieve luchtvochtigheid (indien mogelijk)

Observaties

Noteer alle vliegende herten (*Lucanus cervus*) **binnen een virtuele kooi van ongeveer 10 m voor de waarnemer en 5m aan beide zijkanten van de waarnemer. Voor elke observatie noteer je het tijdstip, het aantal, het geslacht en de activiteit. Gebruik M (man), F (vrouw) of U (onbekend) voor geslacht en DR (dood/resten), CO (parend), NF (niet-vliegend), FL (vliegend) en U (onbekend, niet genoteerd of veranderend tijdens observatie) voor activiteit.** In bepaalde regio's (niet in Vlaanderen of Nederland) kunnen andere *Lucanus* soorten voorkomen en in dat geval kunnen observaties genoteerd worden als L. spec. als de soort niet bekend is. Waarnemingen kunnen dus bijvoorbeeld neergeschreven worden als:

22u03: 1F DR (1 dood vrouwtje)

22u17: 2M FL (2 vliegende mannetjes)

Voor transecten **in België**, vragen we om alle **dode vliegende herten** die je tegenkomt in te zamelen. Deze worden gebruikt voor genetische en morfometrische studies. Label de kevers en bewaar ze individueel, liefst in pure ethanol (zonder ether). INBO (arno.thomaes@inbo.be) voorziet de vrijwilligers van potjes en ethanol en zorgt voor de ophaling van de stalen. Natuurpunt (hannes.ledegen@natuurpunt.be) staat in voor de coördinatie van de monitoring van Vliegend hert, door bij hem aan te melden, krijg je de nodige vergunning en verzekering. In **Nederland** loopt er geen genetisch onderzoek, waardoor inzamelen niet direct nodig is. Indien je de dieren wel wil inzamelen moet je zelf voor de nodige ontheffing zorgen. Ook in de meeste andere Europese landen is Vliegend hert beschermd, waardoor een vergunning noodzakelijk is voor het inzamelen van stalen.

Veldformulier

Er is een pdf bestand beschikbaar op onze website waarmee je de observaties in het veld kan invullen. Daarna, zouden observaties via onze website doorgegeven moeten worden.

Jaarlijkse habitat evaluatie

Om de trends van de verschillende transecten te kunnen verklaren, vragen we je om **jaarlijks het habitat te beoordelen binnen een straal van 200m rond het transect**. De habitat beoordeling omvat slechts vier vragen. Als je het moeilijk vindt om deze vragen in te vullen, contacteer a.u.b. de verantwoordelijke voor jouw land (België: arno.thomaes@inbo.be, Nederland: John.Smit@naturalis.nl).

Wat is het belangrijkste habitat (200m rond het transect):

- Urbaan (inclusief industrie, woon, transport en commerciële zones)
- Park (publiek of privaat alsook open residentiele zones met veel volgroeide bomen)
- Landbouw
- Loofbos (minder dan 25% naaldhout)
- Naaldbos (minder dan 25% loofhout)
- Gemengd bos (mengeling van beide bostypes)
- Natuurlijke of semi-natuurlijke vegetaties buiten bos

Welk deel van de oppervlakte is bedekt door kruinen van loofbomen (200m rond het transect):

Om dit in te schatten, kijk je best naar een luchtfoto van je transect, bv. via Google maps.

- 0-25%
- 26-50%
- 51-75%
- 76-100%

Hoeveel dood hout is beschikbaar (200m rond het transect):

Onder dit dood hout verstaan we oude levende loofbomen (>1m in diameter), dode loofbomen en stobben en artificieel ingegraven dood hout (bv. treinbielzen, broedhopen) van meer dan 40 cm diameter.

- Gene tot beperkt (<1/ha)
- Gemiddeld (1-5/ha)
- Hoog (5-25/ha)
- Zeer hoog (>25/ha)

Kende het habitat (geschikt dood hout) de voorbije 5 jaar een stijging of een daling:

- Habitat neemt af
- Habitat is eerder stabiel
- Habitat neemt toe